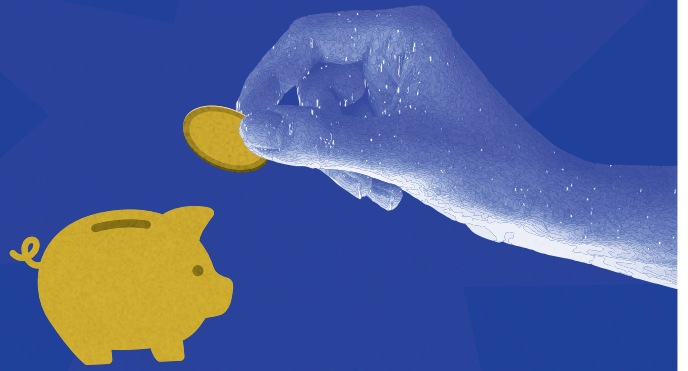

TEMAT NUMERU

**ROK EDUKACJI
EKONOMICZNEJ
2024**

Wspólnie na rzecz edukacji finansowej Polaków

11 stycznia 1924 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej. Przygotowany przez ówczesnego szefa rządu i ministra finansów, **Władysława Grabskiego**, akt prawny przywrócił do obiegu tradycyjną polską walutę – złotego, tworząc zarazem fundament rozwoju gospodarczego kraju. Równo sto lat później w gmachu izby wyższej polskiego parlamentu, w gronie przedstawicieli władz państwowych, środowiska naukowego i świata biznesu zainaugurowano obchody Roku Edukacji Ekonomicznej 2024.

BOHDAN SZAFRAŃSKI

To szczególne święto ustanowione zostało uchwałą senacką z dnia 7 września 2023 r. „*Kierując się słowami Władysława Grabskiego: «Edukacja ekonomiczna stanowi fundament dobrobytu narodowego i osobistego», chcemy wzmocnić dążenia świata ekonomii i edukacji do podmiotowej obecności edukacji ekonomicznej w polskim życiu społecznym, gospodarczym i politycznym»* – deklarowali sygnatariusze tego szczególnego dokumentu.

W podobnym tonie wypowiadali się uczestnicy styczniowego posiedzenia Senatu RP, wśród nich marszałkini izby wyższej **Małgorzata Kidawa-Błońska**, minister nauki i szkolnictwa wyższego **Dariusz Wiczorek**, wiceminister edukacji narodowej **Paulina Piechna-Więckiewicz**, ministra ds. społeczeństwa obywatelskiego **Agnieszka Buczyńska**, przedstawiciele resortów nauki i edukacji, Komitetu Organizacyjnego oraz Komitetu Honorowego Roku Edukacji Ekonomicznej, Warszawskiego Instytutu Bankowości, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Związku Harcerstwa Polskiego, organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego.

Zarówno wyższa izba parlamentu, jak i poszczególne agendy rządowe będą wspierać realizowane w ramach obchodów inicjatywy i działania, popularyzujące wiedzę ekonomiczną i finansową – podkreślała marszałkini Senatu RP, która zasiada w Komitecie Honorowym Obchodów Roku Edukacji Ekonomicznej. Wskazała, iż we współczesnym, szybko zmieniającym się świecie edukacja w tym zakresie powinna docierać nie tylko

do dzieci i młodzieży, ale i dorosłych. Fakt, iż zebrała się grupa ludzi, którzy potrafią razem realizować takie przedsięwzięcia, **Małgorzata Kidawa-Błońska** uznaje za godny naśladowictwa.

Czas na podniesienie poziomu świadomości ekonomicznej Polaków

W dobie szybkich zmian cywilizacyjnych oraz wymuszonych przez nie procesów społecznych i ekonomicznych towarzyszy nam przekonanie, że nauka i wiedza są niezbędnym warunkiem, by sprostać wyzwaniom współczesności – zauważył marszałek Sejmu **Szymon Hołownia**, w odczytaniu przez senator **Halinę Biedę**, skierowanym do uczestników inauguracji liście. Nie ulega przy tym wątpliwości, że niezwykle istotnym elementem naszego codziennego życia, jak również efektywnego budowania, rozwoju i wzmocnienia potencjału gospodarczego państwa jest wiedza ekonomiczna. Jej pogłębienie pozwala wszak trafnie rozpoznawać szanse i zagrożenia związane z funkcjonowaniem rynku, co z kolei zwiększa zdolność podejmowania świadomych decyzji, zwłaszcza w sferze finansów. Oficjalna inauguracja Roku Edukacji Ekonomicznej to, zdaniem Szymona Hołowni, doskonały punkt wyjścia do dalszych działań edukacyjnych.

Zdaniem **Waldemara Zbytka**, preza Warszawa Instytutu Bankowości i przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego Roku Edukacji Ekonomicznej, obchody przyczynią się do wzrostu poziomu wiedzy ekonomicznej. To zarazem doskonała okazja, by przypomnieć reformy gospodarcze **Władysława Grabskiego**, czy też na nowo odkryć niepowtarzalną

koncepcję edukacji ekonomicznej, przedstawioną przez **Janusza Korczaka** w książce „*Bankructwo Małego Dżeka*”. Obaj wielcy Polacy znali się osobiście, współpracowali, podzielali też przekonanie, iż edukacja ekonomiczna stanowi warunek poprawy kondycji gospodarczej Polski. Reguła ta ma zastosowanie również obecnie.

Prezes WIB poinformował, że w ogólnopolskiej lekcji online „*Reformy gospodarcze Władysława Grabskiego a współczesne wyzwania*”, przeprowadzonej, przez prof. **Witolda Orłowskiego**, uczestniczyło 15,5 tys. uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. A to dopiero początek Roku Edukacji Ekonomicznej, w której to inicjatywie uczestniczą takie organizacje, jak Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Związek Harcerstwa Polskiego, Fundacja GPW, Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości i Fundacja Rodziny Czepczyńskich. – *Mamy różną wiedzę i doświadczenie, ale współpracujemy, co powoduje, że zwiększamy swoją efektywność* – dodał **Waldemar Zbytek**.

Reformy Grabskiego nie były dziełem przypadku

O potrzebie edukacji ekonomicznej w kontekście rozwoju polskiej gospodarki mówił **Krzysztof Pietraszkiewicz**, przewodniczący Komitetu Honorowego Obchodów Roku Edukacji Ekonomicznej. Jego zdaniem, jest ona konieczna, aby przygotować młodych ludzi do udziału w budowaniu nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki narodowej. Tegoroczne obchody mają też uzmysłowić wszystkim, jakich kompetencji i jakiego wsparcia potrzebują nauczyciele w przekazywaniu wiedzy ekonomicznej. Bo choć na przestrzeni ostatnich trzydziestu kilku lat świętowaliśmy niemałe

sukcesy, to równocześnie pamiętamy z historii, że przez terytorium naszego kraju na przestrzeni wieków przetoczyło się wiele batalii, w wyniku których Polacy wielokrotnie tracili swój cały, lub w części, dorobek materialny, a bardzo często także i intelektualny.

Dlatego w ostatnich kilkudziesięciu latach tak wiele uwagi poświęcamy budowie naszego potencjału w obu tych sferach. Krzysztof Pietraszkiewicz podkreślił tu rolę starań ze strony państwa, instytucji samorządowych oraz placówek edukacyjnych, za co wyraził ogromną wdzięczność w imieniu świata gospodarki i zwykłych obywateli, gdyż bez pracy naukowej i badawczej nie moglibyśmy zrealizować tak ambitnych reform. Również gdy sięgamy myślą do Władysława Grabskiego, to musimy pamiętać, że nie pojawił się on przez przypadek. To był efekt wielu lat pracy

jego samego i jego bliskich, przyjaciół, znajomych, ale również rezultat wymiany doświadczeń – tak w kraju, jak i za granicą. Na tym polegało budowanie potencjału intelektualnego. Również i organizatorzy Roku Edukacji Ekonomicznej chcą przeanalizować i ujawnić, w jakich obszarach Polacy są najbardziej świadomi ekonomicznie, a co pozostawia wiele do życzenia, oraz podać to do wiadomości publicznej. Krzysztof Pietraszkiewicz zapowiedział przygotowanie raportu podsumowującego działania realizowane podczas obchodów, jak również rekomendacji wynikających z podejmowanych działań. Takie dokumenty będą przygotowywane również w kolejnych latach, począwszy od 2024 r.

Dariusz Wieczorek, minister nauki i szkolnictwa wyższego, stwierdził, że znaczenie edukacji ekonomicznej dostrzegają

wszystkie środowiska, poczynając od przemysłu, poprzez uczelnie, aż po administrację rządową oraz samorządową. Celem nowego rządu jest nie tylko zwiększenie środków na badania i rozwój, ale również doprowadzenie do tego, by środki te były wydawane efektywnie. To zadanie dla szkół wyższych, dla naszej kadry akademickiej i uczonych. Szef resortu nauki i szkolnictwa wyższego zwrócił uwagę, że Polacy nie zawsze potrafią chwalić się swoimi dokonaniem, zadeklarował wolę zacieśnienia współpracy pomiędzy reprezentantami nauki i przemysłu. Instrumentami wsparcia tego ambitnego celu są placówki, takie jak NCBR, sieć Łukasiewicz i instytuty badawcze. Samo Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego jest otwarte na wszystkie inicjatywy, będzie też aktywnie uczestniczyć w obchodach Roku Edukacji Ekonomicznej. →

Wiedza ekonomiczna potrzebna na każdym poziomie i w każdej grupie wiekowej

Prof. **Arkadiusz Mężyk**, przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, przypomniał postać profesora Władysława Grabskiego. Był to wielki społecznik, polityk i naukowiec, rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Doskonale rozumiał problemy ekonomii, nie tylko od strony teoretycznej, ale też praktycznej. Wystarczy uświadomić sobie stan polskiej gospodarki po odzyskaniu niepodległości. Społeczności każdego z trzech zaborów odróżniały się pod względem organizacji, obyczajów, gospodarki i rozwiązań prawnych. To wszystko udało się zjednoczyć w ciągu 20 lat dzięki reformom podejmowanym przez profesora Grabskiego. W ich efekcie powstał kraj, który stawał się potęgą gospodarczą, o bardzo innowacyjnym przemyśle. Ten rozwój został przerwany wybuchem drugiej wojny światowej.

Teraz, 100 lat później, stajemy w obliczu bardzo podobnych wyzwań, takich jak pandemia, wojna, niestabilność polityczna, trudna sytuacja geopolityczna. Do nich dochodzą nowe zagrożenia, choćby w zakresie cyberbezpieczeństwa. Możemy skutecznie temu przeciwdziałać poprzez popularyzację wiedzy, dobrą oświatę i szkolnictwo wyższe oraz przez odpowiednio prowadzone badania naukowe. Musimy walczyć przede wszystkim z wykluczeniem, a zatem wiedza ekonomiczna jest potrzebna nie tylko w środowiskach akademickich, ale na każdym poziomie naszego społeczeństwa i w każdej grupie wiekowej. Prof. Mężyk zadeklarował, że Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich będzie wspierać organizatorów Roku Edukacji Ekonomicznej we wszystkich ich działaniach.

Wiesław Rozłucki, prezes Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w latach 1991–2006, przypomniał, że w ramach edukacji ekonomicznej GPW i jej Fundacja we współpracy z Fundacją im. Lesława A. Pagi od 20 lat organizują Szkolną Internetową Grę Giełdową dla uczniów i nauczycieli szkół ponadpodstawowych oraz klas VII i VIII szkół podstawowych. Dotychczas wzięło w niej

Zdjęcie: WIB

uczestniczył niemal 400 tys. uczniów. Sam mechanizm rynku giełdowego jest swoistą edukacją, nabywca musi poznać oferty sprzedaży i dojść ze sprzedającym do porozumienia. Każda transakcja giełdowa jest kompromisem obu stron.

Zdobywanie wiedzy i umiejętności towarzyszy nam przez całe życie

Edukacja ekonomiczna realizowana jest też w ramach ruchu skautowego. Działania, prowadzone przez Związek Harcerstwa Polskiego omówił przewodniczący tej organizacji, harcmistrz **Krzysztof Pater**. Obejmują one akcje zarobkowe drużyn, obowiązkowe planowanie gospodarki finansowej czy popularyzowanie kart płatniczych jako bezpiecznego sposobu dokonywania transakcji. To istotne, gdyż we współczesnym świecie zdobywanie wiedzy i umiejętności towarzyszy nam przez całe życie. Wychowanie ekonomiczne realizowane w ZHP obejmuje nie tylko praktyczne umiejętności, ale także kształtowanie postaw młodych ludzi w oparciu o takie wartości, jak uczciwość czy zarządzanie zasobami w zrównoważony sposób. W dorosłym życiu przekłada się to na szeroko rozumianą etykę biznesu, obywatelską uczciwość, poszanowanie pracowników i współpracowników. Jak stwierdził Krzysztof Pater, dzięki setkom mniejszych

i większych przedsięwzięć realizowanych w całym kraju w ramach Roku Edukacji Ekonomicznej 2024 uda się zakorzenić w świadomości społecznej potrzebę systematycznej edukacji ekonomicznej, adresowanej do wszystkich grup wiekowych.

Prezes **Małgorzata Sobkowicz** z Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości podkreśliła, jak niezwykle istotne jest łączenie szkoły ze światem biznesu. Bez praktycznego podjęcia nauki ekonomicznej i finansowej dzieci, młodzież, ale również studenci czy seniorzy nie będą mieli stabilnej wiedzy. Tę zaś może przekazać jedynie ktoś, kto już ją posiadał, kto się już nauczył, często wręcz na własnych błędach.

Agnieszka Wachnicka, wiceprezes Związku Banków Polskich i przedstawicielka Komitetu Programowego Roku Edukacji Ekonomicznej podkreśliła, że chce on zainicjować dyskusję na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym poświęconą stworzeniu w Polsce systemu edukacji ekonomicznej uwzględniającego współczesne wyzwania, jak choćby cyberbezpieczeństwo. Wyraziła nadzieję, iż działania, zapoczątkowane w Roku Edukacji Ekonomicznej, staną się trwałym fundamentem, na którym będziemy później budować cały system edukacji i kształtowania postaw, nie tylko dzieci i młodzieży, ale również całego społeczeństwa. •

Od umiejętności gospodarowania własnym budżetem do właściwego rozumienia finansów publicznych

Rok 2024 ogłoszony został przez Senat Rokiem Edukacji Ekonomicznej. – Tę inicjatywę poparli wszyscy senatorowie, co oznacza, że wszyscy zdajemy sobie sprawę, jak wiele mamy do zrobienia w tej dziedzinie – podkreślała podczas inauguracji REE 2024 **Małgorzata Kidawa-Błońska**, marszałkini Senatu RP.

Oto zapis wystąpienia **Małgorzaty Kidawy-Błońskiej**:

Fot. WB

W Sejmie i w Senacie od lat funkcjonuje tradycja, że kolejne lata mają swoich patronów. Owymi patronami z reguły zostają wielcy patrioci, a przy tym osoby niezwykle zasłużone w zakresie prowadzonej działalności kulturalnej i naukowej. Równolegle staramy się przypominać istotne wydarzenia z dziejów naszego kraju. W tym roku Senat wskazał następujących patronów: **Witolda Gombrowicza**, **Czesława Miłozza**, **Wincentego Witosa** i **Władysława Zamojskiego**, senatorowie zdecydowali również, że rok 2024 będzie Rokiem Edukacji Ekonomicznej. Ten fakt mnie osobiście niezmiernie cieszy, wychodzę bowiem z założenia, że myśląc o naszej historii, o tym, co było w niej najistotniejsze, powinniśmy wybiegać w przyszłość, biorąc pod uwagę edukację.

Przesłanką przemawiającą za tym, żeby rok 2024 był Rokiem Edukacji Ekonomicznej, są przypadające w tym roku okrągłe, setne rocznice. Obchodzimy wszak stulecie reform gospodarczych **Władysława Grabskiego**, stulecie powstania polskiego złotego, a nie, jak to się potocznie przyjęło określać, złotówki. To jest również stulecie powstania Banku Narodowego, Polskiego Banku i Banku Gospodarstwa Krajowego. Rok 2024 to wreszcie setna rocznica wydania książki **Janusza Korczaka** „Bankructwo małego Dżeka”.

Chcemy, aby nasze działania, realizowane wspólnie z nauczycielami, ale i z poszczególnymi ministrami, gdyż będzie ono

polem do popisu także dla Ministerstwa Edukacji, Ministerstwa Kultury czy wreszcie Ministerstwa Finansów, zaowocowały zainteresowaniem młodych ludzi edukacją ekonomiczną. Zależy nam na tym, żeby zrozumieli oni, na czym polega ekonomia, żeby dzięki naszym działaniom zainteresowali się wyborem zawodu, ale także wiedzieli, jak zarządzać własnym budżetem. Jeżeli Polacy nauczą się właściwego gospodarowania własnymi zasobami finansowymi, będą wtedy w stanie najlepiej zrozumieć, jak tworzony jest budżet naszego kraju.

Chciałam bardzo serdecznie podziękować wszystkim pomysłodawcom i twórcom tego projektu. Nie jest to nasze pierwsze spotkanie ani nie ostatnie, bo przecież przez ten cały rok będziemy pracować bardzo aktywnie. Właśnie z Senatu powinien wyjść ten mocny głos, że musimy się edukować we wszystkich dziedzinach, zaś edukacja ekonomiczna jest nam wszystkim bardzo, bardzo potrzebna.

.....

Jak edukować konsumentów, by rozwijać nie tylko wiedzę, ale i właściwe postawy i nawyki w obszarze ekonomii? Na to pytanie udzielił nam odpowiedzi **Tomasz Chróstny**, prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

Fot. CPBi/K. Zapala

Myślę, że receptą na sukces jest współpraca w każdym obszarze edukacji finansowej bardzo różnych podmiotów rynku. Inne zadania będzie mieć administracja publiczna, poczynając od szczebla centralnego, aż po jednostki samorządu tery-

torialnego, co innego będzie domeną biznesu – banków, ubezpieczycieli, funduszy inwestycyjnych czy sektora e-commerce. W tym systemie nie może zabraknąć również udziału każdego z nas. Musimy odpowiedzialnie komunikować tematy z zakresu ekonomii, finansów czy bezpiecznego funkcjonowania w cyberprzestrzeni. Edukacja musi być realizowana systemowo, tylko wtedy przyniesie pożądane efekty.

Przypomnę, ile lat było potrzeba, by uświadomić wszystkim zagrożenia wynikające z nadmiaru produkcji śmieci. Proces uczenia kolejnych pokoleń, że pozostawianie w lesie opakowań po żywności, którą zabierało się na wycieczkę, to powód do wstydu – nadal trwa. Przy długofalowych działaniach kluczowe są cztery elementy: współdziałanie, legislacja, edukacja i egzekutywa. Bez ich synergii trudno o osiągnięcie celu.

UOKiK realizuje programy edukacyjne adresowane do różnych grup wiekowych – mamy więc gry i program dla dzieci już w wieku przedszkolnym. Za pośrednictwem organizacji pozarządowych zapewniamy wsparcie nauczycielom przedszkolnym, by mogli prowadzić ciekawe zajęcia. Licealistom możemy zaoferować specjalny symulator portalu społecznościowego, który ukazuje określone zagrożenia, z jakimi mogą spotkać się w rzeczywistości. Równolegle realizujemy kampanie informacyjne, korzystając z art. 31 c ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który umożliwia nieodpłatną emisję w mediach publicznych.

Wspierani dobrowolnie przez stacje komercyjne możemy szerzej komunikować o zagrożeniach na rynkach finansowych. W tym systemie widzę dużą rolę banków, które trafnie mapują ryzyka, mają bowiem wiedzę doświadczenia i mechanizmy, które można wprowadzić, by skuteczniej zabezpieczyć się przed nadużyciami i przestępstwami. W średnim i w długim okresie przekłada się to na zwiększenie poczucia odpowiedzialności oraz świadomości tak zagrożeń, jak i środków prewencji. •

Przede wszystkim uświadamić

Jakie nadrzędne cele przyświecają idei Roku Edukacji Ekonomicznej 2024? Jak wyglądają one na tle obecnego poziomu wiedzy finansowej Polaków? O cele, działania i prognozy dla Roku Edukacji Ekonomicznej przewodniczących trzech komitetów inicjatywy pytał **Bartłomiej Chlabcz**.

Fot. ZBP

Tadeusz Białek
PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
PROGRAMOWEGO REE 2024:

Pod względem praktycznego wykorzystania wiedzy ekonomicznej jesteśmy na 23. miejscu w Unii Europejskiej. Te dane pokazują, jak bardzo potrzebne są skoordynowane działania uświadamiające. Dlatego poprzez REE i szereg inicjatyw, przeprowadzanych w tym roku i kolejnych latach, planujemy znacząco wzmocnić ten poziom wiedzy, kierując działania do różnych grup wiekowych i angażując instytucje sektora oraz lokalne społeczności, włączając nauczycieli, uczniów i różne grupy społeczne. Naszym celem jest nie tylko przekazanie podstawowych koncepcji ekonomicznych, ale także promowanie umiejętności zarządzania finansami osobistymi, co jest kluczowe dla budowania stabilnej przyszłości.

Fot. ZBP

Krzysztof Pietraszkiewicz
PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
HONOROWEGO REE 2024:

Edukacja ekonomiczna jest kluczowym elementem podnoszenia poziomu wiedzy społeczeństwa na temat gospodarki oraz jej związków z życiem społecznym. W Polsce, pomimo poprawy na przestrzeni lat, poziom wiedzy ekonomicznej nadal nie jest satysfakcjonujący. Jak wynika z naszych badań, spora część z nas nie jest pewna swoich umiejętności w tym zakresie, co często prowadzi do nietrafionych decyzji finansowych i gospodarczych. Coraz większy odsetek Polaków poszukuje też profesjonalnego doradztwa ekonomicznego, co świadczy o rosnącej świadomości społecznej w zakresie znaczenia tej wiedzy.

Stąd właśnie inicjatywa Roku Edukacji Ekonomicznej. Poprzez działania międzysektorowe, połączenie zasobów różnych instytucji i efekt synergii, chcemy uświadamić

różnym grupom społecznym, jak istotne jest rozumienie mechanizmów gospodarki. Obecnie zagadnienia z zakresu ekonomii i finansów to także wiedza technologiczna, ponieważ wiele produktów i usług bankowych jest ściśle związanych z technologią cyfrową. Te wszystkie wątki, jak w soczewce, skupia idea Roku Edukacji Ekonomicznej.

Fot. CPBII

Waldemar Zbytek
PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
ORGANIZACYJNEGO REE 2024:

Niedostateczna wiedza ekonomiczna w społeczeństwie prowadzi do poważnych problemów w zarządzaniu finansami osobistymi, a w konsekwencji problemów całej gospodarki. Dlatego właśnie w ramach REE chcemy wspólnie działać dla podnoszenia świadomości ekonomicznej Polek i Polaków. Założeniem naszej współpracy jest nie

tylko to, abyśmy sami inicjowali zaplanowane aktywności. Chodzi przede wszystkim o to, żeby zainspirować różne środowiska do lokalnych działań na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy w zakresie finansów i ekonomii. Oczywiście, inicjatywa w większości jest skierowana do wchodzących na rynek finansowych lub tych, którzy niedługo się na nim znajdą tj. uczniów i studentów, uczniów, ale nie tylko. Chcemy aby również osoby starsze, ale i poszczególne grupy społeczne jak nauczyciele, pracownicy uczelni czy samorządowcy dostrzegli w świadomości ekonomicznej szansę na lepsze, spokojniejsze życie osobiste i zawodowe.

Jakie działania i inicjatywy są podejmowane w ramach obchodów REE 2024? Dlaczego stanowią one ważny element edukacji ekonomicznej wśród różnych grup społecznych?

Tadeusz Białek: W ramach REE planujemy liczne aktywności edukacyjne, które zostaną wdrożone na różnych poziomach edukacji, począwszy od szkół podstawowych, aż po działania skierowane do osób starszych. Wykorzystując narzędzia edukacyjne i wiedzę ekspercką, którą posiadamy, chcemy się dzielić informacjami, najlepszymi praktykami i innowacyjnymi metodami nauczania ekonomii poprzez seminaria czy warsztaty poświęcone tematyce finansów. Ważnym elementem tych działań jest lokalne zaangażowanie, zarówno instytucji sektora, jak i tworzenie regionalnych inicjatyw edukacji ekonomicznej. Zachęcamy różne instytucje na poziomie lokalnym do dołączania do idei REE i korzystania z przygotowywanych materiałów, które są rezultatem współpracy z naszymi ekspertami. Te działania pomagają w podniesieniu świadomości społecznej odnośnie znaczenia wiedzy ekonomicznej w życiu codziennym oraz wpływu, jaki ma ona na decyzje finansowe i ekonomiczne.

Krzysztof Pietraszkiewicz: Aby osiągnąć cele, podejmujemy różnorodne inicjatywy edukacyjne: lekcje w szkołach i online, wykłady na uczelniach czy też wydarzenia skupiające decydentów i przedstawicieli sektora bankowego i finansowego. Kształcenie nauczycieli do prowadzenia zajęć z

kresu przedsiębiorczości i zarządzania oraz doskonalenie ich wiedzy w innych dziedzinach, takich jak matematyka czy nauki przyrodnicze, jest również istotnym aspektem REE. Dajemy także pole na tworzenie własnych inicjatyw lokalnych związanych z szerzeniem wiedzy o finansach i ekonomii. Jest to szczególnie ważne z kilku powodów.

Po pierwsze, dobra znajomość finansów osobistych pozwala na samodzielne zarządzanie swoimi finansami, podejmowanie świadomych decyzji inwestycyjnych i oszczędnościowych oraz planowanie budżetu domowego. To z kolei prowadzi do większej stabilności finansowej i mniejszego ryzyka zadłużenia. Po drugie, konsument świadomy to konsument mniej podatny na manipulacje. Potrafi on lepiej ocenić ryzyko i korzyści związane z różnymi produktami finansowymi oraz uniknąć pułapek. W rezultacie te dwa czynniki mają wpływ na rozwój gospodarczy, bo im lepiej zarządzamy firmami i inwestycjami, tym szybciej rozwija się nasza gospodarka.

Waldemar Zbytek: Szereg aktywności łączących wiedzę ekspercką sektora z tymi, którzy jej potrzebują i będą wspólnie z nami realizować różne działania takie jak: zajęcia w szkołach, lekcje online, konkursy czy warsztaty. Wierzymy, że te inicjatywy organizowane przez różne podmioty – od instytucji publicznych, przez oświatę i środowisko akademickie, dalej sam sektor finansowy, aż po media, przyczynią się do tego o co naprawdę nam chodzi. Czyli w dłuższej perspektywie będą sprzyjać poprawie umiejętności zarządzania finansami osobistymi oraz zrozumienia podstawowych zasad funkcjonowania gospodarki, co prowadzi do lepszego planowania budżetu, oszczędzania oraz podejmowania bardziej świadomych decyzji finansowych.

Co zostanie po REE 2024? Co z zaangażowaniem instytucji sektora finansowego? Jakie są szanse, prognozy i wyzwania na przyszłość?

Tadeusz Białek: Rola instytucji sektora jest kluczowa w rozwijaniu i utrwalaniu idei edukacji ekonomicznej. Pragniemy, aby po Roku Edukacji Ekonomicznej pozostała spuścizna w postaci strategii nauczania i kreacji pro-

gramów, uwzględniających elementy wiedzy ekonomicznej, m.in. w postaci przedmiotu biznes i zarządzanie w szkołach. Chcemy współtworzyć te założenia programowe, zapewnić wsparcie merytoryczne i niezbędne know-how, aby uczniowie zyskali dostęp do rzetelnej eksperckiej wiedzy, która przygotowuje do wejścia w dorosłość. Stąd także inicjatywy w ramach REE, które rozszerzają zakres wiedzy i angażują młodzież na poziomie lokalnym. Chcielibyśmy również, aby programy edukacyjne, takie jak te realizowane przez Warszawski Instytut Bankowości, stały się integralną częścią systemu edukacji, skupiając pomysły i działania realizowane w ramach REE. To właśnie te kroki stworzą w perspektywie czasu spójną całość, która przyczyni się do podniesienia poziomu wiedzy ekonomicznej społeczeństwa.

Krzysztof Pietraszkiewicz: Międzysektorowa współpraca oraz systematyczne wprowadzanie elementów edukacji ekonomicznej do wszystkich szkół są niezbędne dla podniesienia poziomu wiedzy finansowej społeczeństwa. Jako sektor finansowy odgrywamy kluczową rolę w tym procesie i bierzemy odpowiedzialność za inicjowanie działań edukacyjnych w tym zakresie. Ta współpraca może przynieść tylko pozytywne efekty dla wszystkich stron, pomagając w budowaniu bardziej świadomego i kompetentnego społeczeństwa.

Waldemar Zbytek: Rok Edukacji Ekonomicznej jest częścią pewnej drogi, która zarówno nie zaczyna się dzisiaj, ani nie kończy wraz z ostatnim dniem 2024 roku. Tak naprawdę inwestujemy w naszą przyszłość za kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt lat. To jest nasz wspólny interes pokoleniowy aby wśród nas było jak najwięcej osób zdolnych do budowania siły gospodarki narodowej ale także tych odpowiedzialnie podejmujących indywidualne decyzje finansowe. Jeśli nie zadbamy wspólnie jako sektor finansowy, aby obecne młode pokolenie w Polsce wiedziało jak efektywnie zarządzać kapitałami i pomnażać je, nie będziemy w stanie rozwijać się jako kraj. Dlatego jestem pewien, że idea REE nie tylko wzmocni istniejące programy i projekty edukacyjne, ale także wykreuje nowe pomysły, w które zaangażuje się zarówno sektor publiczny, jak i prywatny. •

Wspólnie możemy więcej

Zapoczątkowana dokładnie sto lat temu edukacja finansowa społeczeństwa polskiego, towarzysząca dokonującej się równolegle wielkiej reformie walutowej i odrodzeniu złotego polskiego, była wspólną inicjatywą środowisk gospodarczych i pedagogicznych.

Oczywiście na pierwsze miejsce wysuwają się nazwiska **Władysława Grabskiego**, szefa rządu i ministra finansów, autora reformy walutowej i **Janusza Korczaka**, wybitnego pedagoga, twórcy wyjątkowej publikacji „Bankructwo małego Dżeka”, będącej dla kolejnych pokoleń naszych rodaków vademecum wiedzy o zasadach funkcjonowania rynku i przedsiębiorczości.

Równie inicjatywa Warszawskiego Instytutu Bankowości ogłoszenia roku 2024 Rokiem Edukacji Ekonomicznej mogła się dokonać tylko dzięki harmonijnej współpracy organizacji pozarządowych, których wspólnym celem jest krzewienie świadomości ekonomicznej Polaków i właściwych postaw w zakresie zarządzania finansami. Jak podmioty te postrzegają swą rolę w tak potrzebnym, bezprecedensowym przedsięwzięciu, i czym mogą pochwalić się w zakresie edukacji ekonomicznej? Odpowiedzi udzielili nam ich reprezentanci.

Małgorzata Sobkowicz

PREZES ZARZĄDU, FUNDACJA MŁODZIEŻOWEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:

Od 25 lat realizujemy projekty, które przygotowują dzieci i młodzież do wejścia na rynek pracy, uczą przedsiębiorczości i poruszania się w świecie finansów. Uczymy poprzez działanie i oferujemy wiele możliwości praktycznego sprawdzania wiedzy. Do tej pory w naszych programach wzięło udział 8 818 445 młodych ludzi z całego kraju. Mając to na uwadze oraz nasze bogate doświadczenie w realizacji projektów edukacyjnych na poziomie szkół podstawowych i ponadpodstawowych, nasza fundacja zaangażowała się w inicjatywę Rok Edukacji Ekonomicznej. Jesteśmy przekonani, że o wykształcenie ekonomiczne kolejnych pokoleń warto zabiegać, tym bardziej że podniesienie wiedzy finansowej i ekonomicznej może w przyszłości zaprocentować znaczącym zmniejszeniem nierówności ekonomicznych.

Fot. Bizvector/stock.adobe.com

Naszą rolą była, jest i będzie edukacja ekonomiczna, ponieważ im bogatsza i bardziej ugruntowana wiedza, tym większa odwaga w podejmowaniu przedsiębiorczych wyzwań i większa jakość ich realizacji. W 2024 r. chcemy to bardzo mocno zaakcentować, tym bardziej że Junior Achievement Worldwide, którego częścią jest Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości, po raz trzeci zostało nominowane do Pokojowej Nagrody Nobla.

Odbiorcy naszych programów – uczniowie i uczennice – rozwijają ambicje wykraczające poza ich własne ekonomiczne interesy, rozumieją, że przedsiębiorczość jest nie tylko środkiem utrzymania siebie i swoich rodzin, ale także narzędziem do kultywowania stabilności społecznej oraz budowania zdrowych społeczności. Dodatkowo w tym roku zainaugurowało swoją działalność JA Alumni Poland, która to sieć networkingowa podtrzymuje te wszystkie dobre tradycje i zwyczaje rozpoczęte przez uczniów podczas realizacji programów w szkołach.

Alina Bączar

WICEPREZES ZARZĄDU, FUNDACJA GPW:

W 2023 r. 64% naszego społeczeństwa oceniło swoją wiedzę na temat zasad funkcjonowania giełdy oraz notowanych na GPW instrumentów jako bardzo lub raczej niską – to wynik z prowadzonego cyklicznie przez Fundację GPW oraz Warszawski Instytut Bankowości badania poziomu wiedzy finansowej Polaków. Jednocześnie ponad 2/3 badanych odpowiada, że nie inwestuje na giełdzie ze względu na brak wystarczającej wiedzy. Dużą barierą stanowi także lęk przed ryzykiem i przed poniesieniem strat.

Edukacja finansowa, w tym edukacja na temat instrumentów finansowych notowanych na giełdzie, jest niezbędna, aby Polacy posiadali wiedzę i umiejętności potrzebne w tym zakresie. Także strategia edukacji finansowej dla Polski opracowana w minionym roku wskazuje, że istnieje wielka potrzeba wdrażania programów, które wpłyną na zwiększenie świadomości, że

długoterminowe oszczędzanie i inwestowanie jest ważne dla przyszłego dobrostanu finansowego Polaków.

Fundacja GPW od początku swojego istnienia działa na tym polu, regularnie trafiając rocznie ze swoimi projektami edukacyjnymi do kilkudziesięciu tysięcy Polaków – uczniów, nauczycieli, studentów czy inwestorów. Realizując własne projekty i wydarzenia, nawiązujemy liczne partnerstwa z innymi organizacjami. Aktywnie uczestniczymy także w procesach zmian w zakresie edukacji ekonomicznej – takich jak opracowanie Krajowej Strategii Edukacji Finansowej czy podstawy programowej przedmiotu biznes i zarządzanie. Włączamy się również w programy międzynarodowe, takie jak World Investor Week czy Global Money Week. Nie mogło nas zatem zabraknąć także wśród organizacji odpowiedzialnych za Rok Edukacji Ekonomicznej, podczas którego chcemy wraz z pozostałymi zaangażowanymi instytucjami szerzej dotrzeć do społeczeństwa z dotychczasowymi działaniami, poszerzyć je o nowe propozycje, a przede wszystkim wywrzeć realny i długotrwały wpływ na postawy Polaków wobec tematyki inwestowania i oszczędzania, aby stały się one nawykiem.

Podharc mistrzyni Olga Junkuszew
RZECZNIKKA PRASOWA, ZWIĄZEK HARCERSTWA
POLSKIEGO:

Związek Harcerstwa Polskiego zaangażował się w Rok Edukacji Ekonomicznej, ponieważ stawiamy sobie za cel rozwijanie w harcerzach i harcerkach sprawności – czyli umiejętności na całe życie. Ekonomia jest zdecydowanie jednym z ważnych aspektów we współczesności, który pomoże młodym ludziom w odważnym wkroczeniu w dorosłe życie.

Naszym celem jest zarówno dostarczenie młodym ludziom wiedzy, jak i rozwój umiejętności oraz praca z wartościami i postawami. W tym przypadku mówimy o wiedzy ekonomicznej, jak i wartościach takich jak uczciwość, zarządzanie zasobami w zrównoważony sposób. Wiedza,

czyli edukacja oraz wartości i postawy to właśnie wychowanie – dlatego w ZHP mówimy o wychowaniu ekonomicznym. Bez trwałej zmiany postaw nie będzie stosowania nowej wiedzy w codziennym życiu. Wierzymy, że świadomość finansowa umożliwi podejmowanie racjonalnych wyborów obywatelskich, uwzględniających wpływ decyzji gospodarczych na naszą codzienność i przyszłość.

Poruszając te tematy, chcemy odpowiedzieć szeroko na potrzeby młodych ludzi w stale zmieniającym się świecie. Harcerze i harcerki dzięki działaniom podejmowanym w ZHP mogą zdobyć umiejętność oszczędzania czy rozsądnego gospodarowania zasobami w praktyce. Widzimy naszą rolę jako przewodników, którzy przygotowują harcerzy do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczeństwie, również w dziedzinie ekonomii.

Prof. UEK dr hab. Maria Urbaniec
WICEPREZES, POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE:

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne zaangażowało się w obchody Roku Edukacji Ekonomicznej ze względu na rosnącą potrzebę edukacji ekonomicznej społeczeństwa i budowania świadomości ekonomicznej w Polsce. Wielu ekonomistów i specjalistów od edukacji zdaje sobie sprawę, że w dzisiejszym świecie wiedza ekonomiczna jest kluczowa dla osobistego sukcesu i rozwoju gospodarczego kraju.

PTE postrzega swoją rolę w tej ogólnopolskiej inicjatywie jako partnera strategicznego i eksperta ekonomicznego. Naszą misją jest wspieranie edukacji ekonomicznej i upowszechnianie wiedzy ekonomicznej poprzez różnorodne działania, takie jak konferencje, seminaria, Olimpiadę Wiedzy Ekonomicznej, konkursy na najlepszy podręcznik akademicki z ekonomii, konkursy o Nagrodę PTE im. prof. Edwarda Lipińskiego za pracę wnoszącą nowe wartości do teorii ekonomii,

Dodatkowo PTE prowadzi intensywną działalność wydawniczą, wydając książki oraz czasopisma naukowe, takie jak Biule-

tyń Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz czasopismo naukowe „*Ekonomista*”, dzięki czemu wspiera rozwój nauk ekonomicznych w Polsce.

Poprzez aktywne zaangażowanie w Rok Edukacji Ekonomicznej PTE aktywnie przyczynia się do podnoszenia świadomości ekonomicznej polskiego społeczeństwa oraz rozwijania kompetencji ekonomicznych, w szczególności wśród młodych pokoleń, co może mieć pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny kraju.

Izabela Tałałaj
DYREKTOR PR, CZEPCYŃSKI FAMILY FOUNDATION:

Zespół Czepczyński Family Foundation od dziewięciu lat rozwija edukację finansową, skupiając się przede wszystkim na najmłodszym pokoleniu (dzieciach w wieku 5–10 lat). Zaangażowaliśmy się w Rok Edukacji Ekonomicznej, ponieważ widzimy w tym szansę na szerzenie naszej misji i jeszcze głębsze zakorzenienie świadomości finansowej w społeczeństwie. Wierzymy, że wczesne wprowadzenie do świata finansów jest kluczowe w budowaniu fundamentów odpowiedzialności finansowej i samodzielności, które będą służyć młodym ludziom przez całe życie.

Bycie częścią tej koalicji to dla nas ogromny zaszczyt. Jesteśmy przekonani, że siła REE leży w merytorycznym uzupełnianiu się jej członków. Każdy z nas wnosi do projektu unikalną wiedzę i doświadczenie, co w rezultacie przekłada się na bardziej kompleksowe i efektywne podejście do edukacji ekonomicznej. Wkład naszej fundacji koncentruje się na najmłodszych, ponieważ wierzymy, że to właśnie w ich rękach leży przyszłość naszej gospodarki. Poprzez nasz projekt ABC Ekonomii, a także nowe inicjatywy współtworzone razem z członkami REE, chcemy nie tylko uczyć, ale także inspirować młode umysły do zrozumienia i docenienia wartości pieniądza oraz kompetencji finansowych. Jest to niezbędne, aby mogły one w przyszłości podejmować świadome, przemyślane i przede wszystkim odpowiedzialne decyzje ekonomiczne. (Oprac. JB)

Dla nich Rok Edukacji Ekonomicznej trwa już od wielu lat

W budowaniu świadomości ekonomicznej polskiego społeczeństwa poczesne miejsce zajmują banki, a także powołane z ich inicjatywy organizacje pozarządowe.

O ich zaangażowaniu w dotychczas realizowane procesy dydaktyczne, a także postrzeganiu poziomu wiedzy finansowej przeciętnego Kowalskiego wypowiedzieli się reprezentanci tych instytucji. Odnieśli się oni również do tego, na ile Rok Edukacji Ekonomicznej jest w stanie przyczynić się do ukształtowania solidnych podstaw dla edukacji polskiego społeczeństwa w zakresie ekonomii i finansów.

Agnieszka Chrobot

KIEROWNIK ZESPOŁU KOMUNIKACJI, BANK BPS:

Banki spółdzielcze Zrzeszenia BPS oraz Bank BPS od lat angażują się w inicjatywy, mające za cel zwiększenie świadomości ekonomicznej w Polsce. Flagową akcją w tym obszarze jest program „TalentowiSKO”. Dzięki niemu uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych od 11 lat poznają zasady przedsiębiorczości i oszczędzania, co pomaga wypełnić luki w tradycyjnym systemie edukacji. Program oferuje nauczycielom gotowe scenariusze zajęć, wykorzystując interaktywne metody, jak konkursy czy animacje, by angażować młodych ludzi w tematykę finansową, rozwijać ich kreatywność oraz zdolności analityczne. Materiały edukacyjne przygotowane są przez doświadczonych metodyków i dostosowane do różnych grup wiekowych.

Sukces programu „TalentowiSKO” to nie tylko coraz większa liczba uczestniczących szkół i uczniów, ale także pozytywne zmiany w ich podejściu do finansów. Wprowadzenie młodych ludzi w świat ekonomii, oszczędzania i przedsiębiorczości buduje solidne podstawy, które w dorosłym życiu pozwolą podejmować świadome decyzje finansowe czy biznesowe. Zwłaszcza że ocena poziomu wiedzy ekonomicznej w polskim społeczeństwie nadal wskazuje na potrzebę działań edukacyjnych w tym zakresie. Stąd Rok Edukacji Ekonomicznej i jego przeróżne inicjatywy są znakomitą szansą na podkreślenie znaczenia ekonomicznej wiedzy w życiu codziennym i wsparciem dla Polaków w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji finansowych.

Joanna Dymna-Oszek

DYREKTOR BIURA ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO,
PION CEO:

Inicjatywy takie, jak Rok Edukacji Ekonomicznej, są ważne dla budowania i wzmacniania świadomości

społecznej. W ING konsekwentnie realizujemy strategię, której elementem jest dzielenie się wiedzą i dobrymi praktykami. Działania realizujemy jako bank, ale i za pośrednictwem naszych fundacji korporacyjnych. Misję wyrównywania szans dzieci realizujemy poprzez programy edukacyjne. Dzielimy się materiałami edukacyjnymi, m.in. scenariuszami, które rozwijają kompetencje przyszłości oraz materiałami do nowoczesnej edukacji. Udostępniamy je bezpłatnie na stronie internetowej Fundacji ING Dzieciom – mogą z nich korzystać nauczyciele, edukatorzy oraz rodzice z całej Polski. Wśród dużych projektów, które wspieramy od lat, należy wymienić skierowany do młodzieży projekt „Zwolnionych z Teorii”, a także nasz autorski Program Grantowy dla startupów i młodych naukowców.

Również na co dzień inspirujemy Polaków do dbania o zdrowie finansowe. Edukujemy i wspieramy ich poprzez nasze działania komunikacyjne i kampanijne. Dobrym przykładem są kampanie oszczędnościowe czy kampania „Bezpieczne dzieci w sieci” wraz z grą edukacyjną Miasto ING, z którą jako pierwszy bank w Polsce pojawiliśmy się na platformie gamingowej Roblox. Poprzez nasze działania pokazujemy, że biznes może i powinien podejmować działania oraz wspierać inicjatywy, które umożliwią wszystkim równy dostęp do edukacji.

Paulina Wołosz-Sitarek

CZŁONKINI ZARZĄDU, FUNDACJA BANKU MILLENNIUM:

Poziom wiedzy ekonomicznej polskiego społeczeństwa nie jest satysfakcjonujący. Bank Millennium od lat angażuje się w budowę świadomości ekonomicznej Polaków. Od 2020 r. prowadzimy serię cyklicznych webinarów dla klientów, w których uczestniczą eksperci z obszaru finansów. Intensywnie pochylamy się nad edukacją z zakresu cyberbezpieczeństwa czy digitalizacji bankowości. W 2023 r. przeprowadziliśmy 12 webinarów, z czego połowa miała charakter edukacyjny. Fundacja Banku Millennium od 2016 r. prowadzi program edukacyjny „Finansowy Elementarz”, który skierowany jest do najmłodszych. Od początku trwania programu w przedszkolach w całej Polsce przeprowadzono 3157 warsztatów, w których przeszkolono ponad 70 000 dzieci. W ramach programu, poprzez stronę internetową i kanał YouTube, Fundacja udostępnia materiały edukacyjne: filmiki, poradniki i artykuły, które wyjaśniają, jak przekazywać wiedzę m.in. z zakresu oszczędzania i planowania wydatków.

Rok Edukacji Ekonomicznej daje niepowtarzalną szansę, by podkreślić sens edukacji polskiego społeczeństwa w zakresie eko-

nomii i finansów. Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych przez instytut GFK, ponad 75% rodziców przedszkolaków jest zdania, że wiek 3–7 lat jest najlepszym momentem na rozpoczęcie edukacji finansowej. Już od najmłodszych lat powinniśmy uświadamiać dzieciom, jak poruszać się w świecie finansów. Rok 2024 to czas możliwości, które chcemy wykorzystać na inicjatywy wspierające edukację ekonomiczną, o której nie powinniśmy zapominać.

Mateusz Żelechowski

DYREKTOR MARKETINGU DETALICZNEGO, MBANK:

Polacy chcą dbać o kondycję finansową. Tę motywację zwiększyły lockdowny covidowe i inflacja, bo w trudnych czasach stabilność finansowa okazuje się szczególnie ważna. O tym jak budować oszczędności, zarządzać domowym budżetem, zadbać o emeryturę i rzeczach ważnych z perspektywy zdrowia finansowego opowiadamy klientom na platformie www.twojaspokojnaglowa.pl.

Dobre nawyki warto budować jak najwcześniej, bo w finansach czas jest ważnym sprzymierzeńcem. Z tego powodu zostaliśmy partnerem projektu edukacyjnego „Porwani przez ekonomię”, skierowanego do młodzieży. W inicjatywie opartej na książce prof. Witolda Orłowskiego „Ekonomia dla ciekawych”, wspólnie z Warszawskim Instytutem Bankowości, PWC i nauczycielami z całej Polski, docieramy z wiedzą do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Na podstawie przygotowanych scenariuszy, nauczyciele w przystępny sposób przybliżają młodym ludziom zagadnienia związane z ekonomią i rządzącymi nią mechanizmami. Uzupełnieniem są praktyczne lekcje o przedsiębiorczości, oszczędzaniu czy bezpiecznym korzystaniu z banku. Dotychczas w projekcie udział wzięło już blisko 100 tysięcy uczniów, a lekcje zbierają pozytywne recenzje nauczycieli i uczniów.

Idea lekcji wpisuje się w Rok Edukacji Ekonomicznej. Przekazywanie wiedzy i przygotowanie naszych dzieci do racjonalnego zarządzania pieniędzmi to inwestycja w ich przyszłość i społeczeństwa. Gorąco zachęcamy wszystkich nauczycieli i rodziców by zachęcali szkoły do dołączenia do projektu.

Izabela Tworzydło

DYREKTORKA DEPARTAMENTU KOMUNIKACJI KORPORACYJNEJ,
BNP PARIBAS BANKU POLSKA:

Wyniki ubiegłorocznego badania Poziom Wiedzy Finansowej Polaków wskazują, że w obszarze edukacji ekonomicznej wciąż jest bardzo wiele do zrobienia. Średnia ocena własnej wiedzy ekonomicznej badanych wynosi 2,88 (w pięciostopniowej skali), 38% ocenia swoją wiedzę jako bardzo i raczej małą. Poszerzenie tej wiedzy jest kluczowym wyzwaniem dla całego sektora bankowego – nie tylko zapobiega podejmowaniu zbyt ryzykownych czy po prostu złych decyzji finansowych przez Polaków, ale też

pozwala zbudować świadomość tego, jak banki funkcjonują.

BNP Paribas Bank Polska odpowiada na potrzeby edukacji ekonomiczno-finansowej poprzez liczne działania. W tym roku już po raz trzeci w szkołach podstawowych w całym kraju uruchomiliśmy projekt edukacyjny „Misja Kieszonkowe”, który pomógł zdobyć wiedzę finansową już 60 000 dzieci w całej Polsce. W grudniu wspólnie z Fundacją Sukcesu Pisane go Szminką wystartowaliśmy z kampanią społeczną #CoZTąKasą – Jak rozmowy o kasie wpływają na nasze relacje? Ma ona na celu podniesienie kompetencji w zakresie komunikacji finansowej i finansów osobistych. To tylko część z wielu naszych inicjatyw. Regularnie organizujemy szkolenia, warsztaty i webinary, głęboko wierząc, że to sytuacja „win-win”. Chętnie wspieramy też inne wartościowe działania edukacyjne, a Rok Edukacji Ekonomicznej bez wątpienia jest jedną z nich.

Agnieszka Gorzkowicz

MENADŻER DS. KOMUNIKACJI KORPORACYJNEJ, ZASTĘPCA
RZECZNIKA PRASOWEGO, CREDIT AGRICOLE BANK POLSKA:

Kryzysy w ostatnich latach, COVID-19 i wysoka inflacja spowodowały, że Polacy zaczęli częściej myśleć o swoich finansach i uważniej rozporządzać oszczędnościami, jednak może to nie być długoterminowe. Postawy Polaków wobec oszczędzania i zarządzania domowym budżetem sprawdzamy od kilku lat. Wyniki badań pokazują, że okresowo bardziej rozważnie podchodzimy do wydawania pieniędzy i odkładania ich, jednak gdy sytuacja się normuje, wiele osób wraca do starych nawyków.

Widać znaczące różnice między postawami pokolenia Zet i Silver. Pierwsi lepiej oceniają swą sytuację finansową, działają, by zarabiać więcej, seniorzy mają bardziej pasywne podejście, zdecydowanie gorzej oceniają też sytuację finansową. Pokolenie Zet ma zatem szansę przełamać oszczędnościowy impas. To właśnie oni najczęściej deklarują posiadanie oszczędności, i choć nie mają ich zbyt wiele, to są na najlepszej drodze do ich pomnażania.

Polacy oczekują od banków dzielenia się wiedzą, edukacji w lepszym zarządzaniu finansami. To zadeklarowało w naszych badaniach 31% osób i jest to wzrost o 11 pkt. proc. w stosunku do ub.r. →

Od kilku lat prowadzimy kampanię „Wyzwanie oszczędzanie”. Zachęca ona Polaków do mądrego gospodarowania pieniędzmi, domowym budżetem, skuteczniejszego oszczędzania. Zbudowaliśmy ponad sześciotysięczną społeczność na Facebooku, którą animujemy i która wymienia się praktycznymi wskazówkami o oszczędzaniu i zarządzaniu pieniędzmi. Wydałiśmy też e-poradnik „Dobre patenty na oszczędzanie”, w którym zebraliśmy najciekawsze wypowiedzi ekspertów i najlepsze porady internautów. Inspirujące treści oraz przydatne narzędzia (jak interaktywne planery finansowe) publikujemy na specjalnej stronie internetowej. Zorganizowaliśmy już także kilkadziesiąt webinarów z ekspertami, którzy dzielili się swoją wiedzą o zarządzaniu domowym budżetem; oszczędzaniu; wyrabianiu właściwych postaw u dzieci czy o finansach w związkach.

Paweł Zegarłowicz

PREZES FUNDACJI CITI HANDLOWY.

Poziom edukacji finansowej systematycznie podwyższa się, choć jest daleki od satysfakcjonującego. Sytuacja poprawia się dzięki programom realizowanym także przez organizacje pozarządowe. Jako Fundacja Citi Handlowy im L. Kronenberga od 2008 r. wspieramy projekt badawczy realizowany przez Fundację Think, w którym co roku sprawdzamy stan wiedzy ekonomicznej Polaków. Od 15 lat sprawdzamy postawy Polaków wobec finansów osobistych, oszczędzania, inwestycji. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę dalszej edukacji ekonomicznej. Istotne jest kształtowanie postaw sprzyjających oszczędzaniu i budowanie wiedzy z zakresu możliwości wykorzystania zgromadzonych oszczędności czy korzystania z kredytów adekwatnie do możliwości finansowych.

Program badawczy „Postawy Polaków wobec finansów” pokazuje, na ile zmieniają się kompetencje Polaków związane z finansami osobistymi. W ciągu 15 lat Polacy, zauważalnie wzbogacili się. Coraz mniej osób wydaje wszystkie przychody na bieżące potrzeby – w 2008 r. grupa ta stanowiła 55%, podczas gdy w 2023 r. 22%. Z kolei grupa deklarujących regularne oszczędzanie co miesiąc stanowi obecnie 23%, a w 2008 r. jedynie 7%. Dużym polem do edukacji jest kwestia gospodarowania oszczędnościami – częściej niż co piąty Polak (21%) trzyma je w gotówce w domu, 41% na bankowym rachunku bieżącym, a 44% na lokacie lub koncie oszczędnościowym. Eduka-

cja w zakresie dywersyfikowania form ulokowania oszczędności, zarządzania ryzykiem pozwoliłaby Polakom lepiej korzystać ze zgromadzonego przez lata kapitału.

Wyzwaniem związanym z edukacją ekonomiczną pozostaje zaufanie do ekspertów. Badania Fundacji Think pokazują, że Polacy w kwestiach finansowych, ufają przede wszystkim sobie – tak deklaruje niemal 2/3 badanych w 2023 r. (62%), na drugim miejscu znajdują się rodzina i znajomi, wskazała ich co szósty badany (16%), 15% respondentów wskazało pracowników instytucji finansowych. Ten wynik pokazuje, jak duża odpowiedzialność spoczywa na instytucjach finansowych, aby przekazywać rzetelne i uczciwe informacje, a także działać na rzecz edukacji finansowej Polaków.

Wyniki badania pokazują, że Polacy nie ufają ekspertom występującym w mediach (tylko 3% odpowiedzi) i w social mediach (2% odpowiedzi), dlatego ważne są inne kanały przekazywania informacji związanych z zarządzaniem finansami osobistymi. Takie inicjatywy, jak Rok Edukacji Ekonomicznej z całą pewnością pozwolą zbudować wśród Polaków zaufanie do wiarygodnych źródeł informacji dotyczących finansów osobistych, które w przyszłości będzie procentować czerpaniem coraz lepszej jakości wiedzy na temat mechanizmów ekonomicznych.

Marzena Atkielska

PREZES FUNDACJI SANTANDER BANK POLSKA S.A.:

Wiedza ekonomiczna jest podstawą do świadomego podejmowania decyzji – w finansach osobistych, jak i biznesowych. Środowisko, którym się otaczam, ma duże doświadczenie ekonomiczne, co wynika z mojego miejsca pracy. Zapewne w skali całego kraju nie jest tak dobrze. Mogą świadczyć o tym wyniki badania „Barometr oszczędności 2023”, z którego wynika, że co piąty Polak nie posiada żadnych oszczędności. Brak oszczędności może świadczyć o niewystarczającej wiedzy ekonomicznej.

Fundacja Santander stara się działać od podstaw i zaczyna od najmłodszych. Dysponujemy grą ekonomiczną „Liderzy Europy”, która ma na celu edukację przez zabawę. Co to jest waluta? Kim jest akcjonariusz? Czym różni się karta debetowa od kredytowej? – na takie oraz inne pytania z dziedziny gospodarki trzeba odpowiedzieć, żeby dojść do końca gry. Fundacja Santander zrzesza ok. 2 tys. wolontariuszy, dzięki ich zaangażowaniu mamy możliwość wyjścia do szkół i zainteresowania dzieci podstawami wiedzy ekonomicznej.

Każda forma podkreślenia tego, jak ważna jest edukacja ekonomiczna w naszym kraju, jest dobra i potrzebna. Im więcej mówi się o finansach, tym więcej osób zainteresuje się swoim portfelem osobistym, wzrośnie świadomość korzyści i zagrożeń związanych z inwestowaniem, oszczędzaniem. Ludzie będą świadomie korzystać z produktów oferowanych przez instytucje finansowe, a także lepiej rozumieć rynek pracy. Podejmowanie mądrych decyzji finansowych wpłynie na dobrostan nas wszystkich. Jestem przekonana, że Rok Edukacji Ekonomicznej zmieni świadomość wielu osób, a projekty organizacji zaangażowanych w promowanie tego przedsięwzięcia dotrą do szerokiego grona odbiorców. (Oprac. kmor)

Edukacja finansowa to misja społeczna

Wiedza ekonomiczna Polaków rośnie, ale wciąż jest wiele do zrobienia w tym obszarze. Sami zresztą oceniamy jej poziom jako słaby, co potwierdza, że programy edukacyjne w tym zakresie są potrzebne. Na czym powinny się skupiać? Jak oszczędzać, żeby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa. Jak świadomie korzystać z kredytów, adekwatnie do możliwości finansowych. W tym wciąż się gubimy, a finanse osobiste – jak pokazują badania – mają ogromny wpływ na nasz dobrostan psychiczny. Przed edukacją ekonomiczną stoi wiele zadań, a badania pokazują, że nawet misja społeczna.

Jacek Ramotowski

Fot. Archiwum prywatne

– *Potrzebna jest nam edukacja finansowa, gdyż ona może ograniczyć wiele ryzyk* – mówił członek Rady Polityki Pieniężnej **Ludwik Kotecki** podczas konferencji „Zarządzanie Ryzykiem i Kapitałem” zorganizowanej przez Europejski Kongres Finansowy.

Znajomość ekonomii nadal nie najlepsza

Edukacja finansowa ma wymiar makro- i mikroekonomiczny. Banki dobrze wiedzą, że klient, który ma wiedzę o finansach jest mniej ryzykowny (i dla siebie, i dla banku), dlatego mocno angażują się w edukację. Tymczasem jednak wiedza finansowa w dzisiejszych czasach nie sprowadza się już tylko do rozumienia procentu składanego czy elementarnych zjawisk makroekonomicznych i ich wpływu choćby na raty kredytu – co mogło się wydawać jej fundamentem jeszcze dekadę lub dwie temu. Ponieważ zarządzanie finansami osobistymi przeniosło się do sieci, kwestią nierozdzielalną z wiedzą ekonomiczną staje się wiedza o cyberzagrożeniach i sposobach, jak się przed nimi chronić..

O ile w wiedzy finansowej widać pewne postępy, to – jak wynika z badania „Poziom wiedzy finansowej Polaków 2023” Warszawskiego Instytutu Bankowości i Fundacji GPW – najbardziej dramatycznie odczuwamy (aż 44% badanych) brak wiedzy z obszaru cyberbezpieczeństwa. Z kolei badanie „Bezpieczeństwo Cyfrowe Polaków 2024” opublikowane właśnie przez firmę

Fot. Nuthawut/stockadobe.com

SMSAPI pokazuje, że 46% z nas nie wie, na czym polega phishing – socjotechniczna metoda cyberataku najczęściej używanego przez przestępców. We współczesnym świecie wiedza o finansach i o bezpieczeństwie w cyberprzestrzeni stały się nierozdzielne.

Cyberbezpieczeństwo to nie jedyna doświadczana przez nas luka w wiedzy ekonomicznej. Raport WIB pokazuje, że własną wiedzę oceniamy raczej słabo. Średnia ocena swojej wiedzy ekonomicznej badanych wyniosła w tym roku 2,88 (w pięciostopniowej skali). 38% z nas ocenia swoją wiedzę jako bardzo i raczej małą, zaś 31% – jako dużą i bardzo dużą. To mniej niż w poprzednim roku, kiedy średni wynik tego badania wniósł 2,91. Niżej swoją wiedzę oceniają najstarsi i najsłabiej wykształceni, wyżej – osoby lepiej wykształcone. →

Badanie „*Poziom wiedzy finansowej Polaków*” jest realizowane od 2018 r., zatem pokazuje już trendy. Stało się jednym z kluczowych, corocznych opracowań dotyczących wiedzy i edukacji ekonomicznej w Polsce. Przeprowadzane jest przez CBM Indicator na zlecenie i przy współpracy merytorycznej z Fundacją Warszawski Instytut Bankowości oraz Fundacją GPW. Ma służyć diagnozie dotyczącej m.in. samooceny poziomu wiedzy, preferencji, wyzwań i oczekiwań społecznych w obszarze wiedzy na temat finansów osobistych, bankowości i inwestowania.

Jeśli popatrzeć na wyłaniające się trendy widać, że nasza samoocena rośnie powoli, jednak stabilnie, niemal z roku na rok. W 2019 r. pozytywnie własną wiedzę finansową skłonnych było oceniać zaledwie 9% Polaków, a negatywnie – bez mała połowa.

Odrabianie zaległości

Co mogło wpłynąć na taką poprawę samooceny w ciągu kilku ostatnich lat? Szoki, dzięki którym polskie społeczeństwo szybciej odrabiało ekonomiczne zaległości. Ubiegłoroczny raport Santander Consumer Banku „*Polaków Portfel Własny: czas oszczędzania*” zdiagnozował, że ogarnęła nas niepewność jutra wynikająca ze splotu takich zdarzeń, jak pandemia, napaść Rosji i wojna w Ukrainie, wzrost cen energii i inflacja. To zmusiło nas do bardziej wnikliwego i racjonalnego przyglądania się własnym portfelom.

Ostatni raport banku Citi Handlowy, Fundacji Kronenberga oraz Fundacji THINK, sporządzony przy współpracy Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, pokazał, iż stosunek Polaków do finansów w ciągu ostatnich lat kształtował się pod wpływem tych dramatycznych wydarzeń i bodźców. Jaki jest ich efekt? Bardzo wyraźnie wzrósł odsetek skłonnych oszczędzać na zabezpieczenie przyszłości, choćby niewiele i choćby w nieodległej przyszłości. Zdarzenia te wpłynęły także na postawy konsumpcyjne. Choć badana przez GUS koniunktura konsumencka poprawia się od jesieni 2022 r., podobnie jak wskaźniki wyprzedzające, dane o konsumpcji za 2023 r. pokazują, że Polacy – mimo obniżającej się inflacji – dość mocno zacisnęli pasa.

Choć w ciągu ostatnich lat następowały okresy realizacji odłożonej konsumpcji (wynikające np. z tęsknoty za podróżami po lockdownach), generalnie silna presja negatywnych zdarzeń

przegoniła beztroskę w podejściu do finansów i uświadomiła potrzebę pieczołowitego dziergania poduszek bezpieczeństwa. „*Kuj żelazo póki gorące*” – chciałoby się powiedzieć. I choć ponad dwie trzecie z nas przyznaje, że warto oszczędzać, żelazo nie tak łatwo kuć. 19% respondentów badania WIB przyznaje, że ma największe niedobory wiedzy właśnie w zakresie oszczędzania.

Szoki, którym byliśmy poddani, wywołały poczucie zagrożenia i frustrację. Aż 42% Polaków myśląc o swoich finansach, odczuwa negatywne emocje, co – jak stwierdza raport Fundacji Kronenberga – może odbijać się na ich satysfakcji z życia i na zdrowiu psychicznym. W badaniu z jesieni 2023 r. negatywne emocje towarzyszące myśleniu o finansach respondenci określali jako silniejsze niż rok wcześniej.

Edukacja finansowa a samopoczucie Polaków

45% ankietowanych w badaniu WIB wskazało, iż wiedza ekonomiczna może przyczynić się do większego poczucia bezpieczeństwa. O poczucie bezpieczeństwa finansowego spytała także Fundacja Kronenberga. Tylko 29% Polaków czuje, że ich sytuacja finansowa jest stabilna, a zaledwie 20% czuje się bezpiecznie finansowo.

Niemal wszyscy Polacy (98%), niezależnie od wieku, płci czy miejsca zamieszkania odczuwają skutki inflacji. Spowodowały one ograniczenie wydatków lub brak możliwości oszczędzania. W latach 2022–2023 wzrost kosztów życia okazał się znacznie szybszy niż wzrost dochodów. Odsetek Polaków, którzy przeznaczają swoje dochody na bieżące wydatki wzrósł w zeszłym roku o 10 pkt. proc., a 40% z nas zadeklarowało, że oszczędności się skurczyły. Pochłonęły je w większości wyższe bieżące wydatki. Niemniej i tak odsetek osób, które nie są w stanie nic oszczędzić jest znacznie niższy niż 5 lub 10 lat wcześniej.

Od lat widzimy, że strategie budowania oszczędności przez Polaków są dalekie od optymalnych. Oszczędzanie dla ponad jednej piątej z nas polega na trzymaniu gotówki w bielizniarkach i ten odsetek, w badaniu Fundacji Kronenberga, w latach 2022–2023 w porównaniu ze średnią z lat 2008–2016 zwiększył się dwukrotnie. Co interesujące – w porównaniu ze średnią z tego samego okresu odsetek inwestujących w nieruchomości, choć przez dekady ich zakup był niemal synonimem inwestowania, spadł w 2023 r. ponad dwukrotnie i obniżył się do 6%.

Badanie Fundacji Kronenberga pokazuje, że w 2022 r. gwałtownie, bo dwuipółkrotnie w porównaniu ze średnią z poprzedniej dekady – do 23% – podskoczył odsetek przyznających, że inwestują swoje pieniądze. Na tym samym poziomie utrzymał się w badaniu z 2023 r. Autorzy raportu wnioskują, że może to wynikać z potrzeby ograniczenia negatywnego wpływu inflacji na wartość oszczędności.

Wiedza kuleje, ale wzrasta

Wiedza o giełdzie i inwestowaniu jest jednak wciąż niewielka, bo zaledwie 7% pytanych w badaniu WIB ocenia ją jako bardzo dużą lub dużą. To i tak dużo lepiej niż w ostatnim roku przed pandemią, kiedy swoją wiedzę jako „raczej dużą” deklarowało zaledwie 3%

pytanych. Odsetek mających wyższą samoocenę wiedzy o giełdzie odpowiada mniej więcej sumie tych, którzy przyznają, że inwestują w akcje spółek lub w jednostki TFI.

Z roku na rok – choć powolutku – rośnie wiedza Polaków o oszczędzaniu na emeryturę. 88% a nas zetknęło się z Pracowniczymi Planami Kapitałowymi, a 73% z IKE. Nie przekłada się to jednak na decyzje. W 2023 r. korzystanie z PPK spadło do 11% z 35% rok wcześniej, z IKE do 4% z 29%, z PPE do 4% z 9%. Aż 78% z nas zadeklarowało, że nie rozważa samodzielnego inwestowania lub oszczędzania na emeryturę, a 33% wskazuje, że ma największe luki w wiedzy w zakresie inwestowania.

Inflacja i podwyżki stóp procentowych zachęciły Polaków także do delewarowania. Wprawdzie 36% deklaruje, że ma zaciągnięte zobowiązanie finansowe, ale to o 5 pkt. proc. mniej niż w 2022 r. Z kredytoborców ponad dwie trzecie nie należą do grupy przekredytowanych, bo zobowiązania stanowią do 30% ich dochodów. Pozostali jednak są poza tym bezpiecznym limitem, a dla 11% spłacających kredyt raty stanowią ponad połowę dochodów. Badanie Fundacji Kronenberga pokazuje, że 13% kredytoborców ma kolejny rok z rzędu kłopoty z jego spłatą.

Niepewność obejmuje także przyszlą inflację i reakcję na nią władz monetarnych. Stąd wyraźna tendencja do pozbywania się kredytów i niezaciągania nowych. Generalnie w ciągu roku spadła skłonność do zaciągania zobowiązań. Badanie WIB pokazało, że 24% Polaków wskazuje na największy niedobór wiedzy w zakresie kredytów i pożyczania pieniędzy. Mimo to odsetek ten jest znacząco mniejszy niż w 2019 r., kiedy do luki wiedzy w tym zakresie przyznawało się aż 44% badanych.

Zdaniem ankietowanych przez WIB i Fundację GPW, wiedza ekonomiczna ma służyć przede wszystkim lepszemu rozumieniu mechanizmów gospodarki, poprawie gospodarowania budżetem domowym i większemu poczuciu bezpieczeństwa finansowego. Zaczęliśmy ją doceniać. Ale skoro sami prosimy się o wiedzę ekonomiczną, to skąd ją czerpiemy? Z szoków, jakie nas dotknęły, wyciągnęliśmy wnioski. Polacy wskazują, że są bardziej zainteresowani wiadomościami gospodarczymi.

Ponad 60% z nas czerpie wiedzę z blogów i portali internetowych, podcastów i materiałów wideo, a 43% – z mediów. Paradoksalnie jednak – nie darzymy tych źródeł zaufaniem. Osobom pojawiającym się w mediach ufazaledwie 2% badanych, a wypowiadającym się na portalach społecznościowych i forach internetowych – 3%.

Sporo do zrobienia

Choć sektor finansowy zaangażował się mocno w propagowanie wiedzy ekonomicznej, badania pokazują, że ma jeszcze sporo pracy. Osobom pracującym w instytucjach finansowych ufazaledwie 16% badanych przez Fundację Kronenberga. Jeszcze w 2020 r. banki i instytucje sektora finansowego były źródłem wiedzy dla 65% badanych. W ub.r. – dla zaledwie 39%. To bardzo duży spadek.

Fakty te potwierdzają znane od lat diagnozy socjologiczne, iż Polakom brakuje kapitału społecznego, co przejawia się w braku zaufania do instytucji i do siebie nawzajem. Badania ukazują jeszcze

jeden paradoks. Choć własną wiedzę ekonomiczną oceniamy dość słabo, w kwestiach związanych z oszczędzaniem i inwestowaniem ufamy najbardziej sobie samym. Co więcej – w latach 2021–2023 spektakularnie wzrósł odsetek ufających jedynie sobie z 35% w 2019 r. do 64%. Na drugim miejscu wśród tych, którym ufamy w całym okresie badań Fundacji Kronenberga, są rodzina i znajomi. Może to znaczyć, że przed edukacją ekonomiczną stoi kluczowo ważna misja polegająca na pomocy w wychodzeniu społeczeństwa ze stanu anomii.

Wyniki przytaczanych badań dają jednak podstawy do optymizmu. Już jedna trzecia respondentów czyta bardzo dokładnie umowy zawierane z instytucjami finansowymi przed podpisaniem, a 43% – stara się czytać je dokładnie. Jedynie kilka procent deklaruje, że przeglądają umowy pobieżnie lub zdarza się im podpisać bez czytania. Aż 91% badanych udzieliło prawidłowej odpowiedzi na pytanie o zdolność kredytową, choć istotnie mniej respondentów z najniższym wykształceniem. Znaczna większość Polaków, bo aż 85% wie, że potencjalnego pożyczkodawcę należy zweryfikować w rejestrze na stronie Komisji Nadzoru Finansowego.

Rośnie także świadomość ekonomiczna dzieci – wynika z ostatniego, publikowanego co cztery lata opracowania NBP „*Diagnoza stanu wiedzy i świadomości ekonomicznej dzieci i młodzieży w Polsce*”. Badanie prowadzone jest w trzech kategoriach wiekowych, na jego podstawie wyliczany jest Indeks Kompetencji Ekonomicznych. W porównaniu z poprzednim badaniem indeks w 2022 r. wzrósł o 6–8 pkt. proc. w zależności od kategorii wiekowej. Autorzy badania twierdzą, że kompetencje ekonomiczne dzieci i młodzieży rosną głównie za sprawą postępu technologicznego, w tym zwiększenia zasięgu internetu w Polsce, co ułatwia dostęp do informacji.

Wyniki różnych badań pokazują, że trudne doświadczenia ostatnich lat zmusiły Polaków do rozszerzania i pogłębiania wiedzy ekonomicznej. Wzbudziła ona też większe niż wcześniej zainteresowanie. To dobry moment dla zintensyfikowania edukacji. Domaga się ona jednak ram instytucjonalnych, odpowiedniego adresowania do różnych grup (cyberbezpieczeństwo dla seniora) oraz połączenia sił sektorów publicznego i prywatnego. I na dodatek – powinna być interesująca. To ostatnie może przesądzić o edukacyjnym sukcesie. •

Pięć rocznic

Decyzją Senatu RP obecny rok ogłoszony został Rokiem Edukacji Ekonomicznej. Data nie jest przypadkowa – w tym roku obchodzimy aż pięć rocznic wydarzeń kluczowych z perspektywy polskiej gospodarki, sektora bankowego i edukacji finansowej Polaków.

Zofia Ponulak

Fot. Archiwum prywatne

Na rok 2024 przypada bowiem:

- 100-lecie wprowadzenia reform gospodarczych Władysława Grabskiego;
- 100-lecie ustanowienia polskiego złotego;
- 100-lecie utworzenia Banku Polskiego;
- 100-lecie utworzenia Banku Gospodarstwa Krajowego;
- 100-lecie wydania powieści Janusza Korczaka „Bankructwo małego Dżeka”.

Jednak Rok Edukacji Ekonomicznej stanowi nie tylko odniesienie do przeszłości, ale otwiera również nowe perspektywy dla procesu edukacji finansowej kolejnych pokoleń Polaków. Inicjatywa jest bowiem istotnym wsparciem dla wdrażania Krajowej Strategii Edukacji Finansowej, pokrywa się też z debiutem nowego przedmiotu ekonomicznego – biznes i zarządzanie – w szkołach ponadpodstawowych.

100. rocznica reform Grabskiego

Okrągły jubileusz polskiej reformy walutowej obchodzimy na przestrzeni minionych 20 lat już po raz trzeci – zarówno rok 2004, jak i 2014 ogłaszane były przez polski parlament Rokiem Władysława Grabskiego. Znany głównie jako reformator złotego, Władysław Grabski dwukrotnie pełnił funkcję szefa rządu, był również ministrem skarbu i rolnictwa. Jego reformy obejmowały obszar szeroko rozumianej gospodarki, w tym w szczególności systemu walutowego, a także administracji publicznej. Zmiany, podjęte w roku 1924 z inicjatywy ówczesnego premiera miały na celu odbudowę polskiej gospodarki, która po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. borykała się z wieloma problemami. Jednym z priorytetów było połączenie w jedno państwo trzech obszarów, na których obowiązywały odmienne systemy prawne, administracyjne i walutowe. Reformy Grabskiego szybko przyniosły rezultaty, przyczyniając się zarówno do ożywienia gospodarczego, jak i uratowania finansów publicznych.

Fot. Inspiring Team/stock.adobe.com

11 stycznia 1924 r. Sejm II Rzeczypospolitej przyjął ustawę, przygotowaną przez rząd Grabskiego, o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej. Podwyższono wówczas szereg danin publicznych, poczynając od podatków bezpośrednich poprzez pośrednie, jak choćby od alkoholu, zapalek czy cukru. Zwiększeniu uległy też opłaty administracyjne i taryfy przewozowe, w tym kolejowe, czemu towarzyszyła likwidacja dotacji na rzecz PKP. Utworzono również państwowe monopole: spirytusowy, tytoniowy, zapalczany, solny i loteryjny, stanowiące źródło dochodów budżetowych. Zreorganizowano i ujednolicono aparat skarbowy oraz wprowadzono reżim oszczędnościowy w ministerstwach. Posiadane zapasy walut obcych (2,5 mln USD) zostały wykorzystane na interwencję giełdową, celem powstrzymania spadku kursu marki polskiej. Reformy przyniosły błyskawiczny efekt. W połowie stycznia nie tylko powstrzymano spadek wartości marki, nastąpił nawet pewien jej wzrost. Już w lutym wstrzymano emisję marek polskich na potrzeby skarbowe. Uzyskano wtedy, po raz pierwszy w II Rzeczypospolitej, nadwyżkę budżetową. Od lutego rozpoczął się także spadek cen detalicznych, co oznaczało wzrost realnych płac.

100. rocznica powstania polskiego złotego

Po osiągnięciu równowagi budżetowej, zaprzestano emisji marki polskiej i utworzono Bank Polski, odpowiedzialny za emisję nowej waluty – złotego polskiego. Oparty został na parytecie złota i ustalony zgodnie z kursem franka szwajcarskiego. Jego wartość bazowała na rezerwach kruszcu i dewizach, co uczyniło go stabilną walutą. Ówczesny złoty po tej zmianie wart był ok. 45 zł z 2022 r., lecz siłą nabywczą miał taką samą, jak 9–11 zł w 2020 r.

Podjęciu decyzji o przejściu na złotówki miało towarzyszyć błyskawiczne wprowadzenie na rynek przygotowanych wcześniej banknotów. Ich druk rozpoczął się jeszcze w 1919 r. we Francji i w Anglii. Gotowe banknoty czekały kilka lat, zanim podjęto decyzję o ich wypuszczeniu. Gdy jednak reforma walutowa została przeprowadzona, okazało się, że w przypadku banknotów: 5-, 10- i 20-złotowych konieczny będzie dodruk.

Blisko było do sytuacji, w której nasza dzisiejsza waluta wcale nie nazywałaby się „złotym”. W Dekrecie w przedmiocie jednostki monetarnej waluty polskiej z 5 lutego 1919 r., podpisanym przez Naczelnika Państwa **Józefa Piłsudskiego**, wprowadzono nazwę „Lech”, a dla setnej jego części nazwę „grosz”. Ostatecznie polską walutą został jednak „złoty” – nazwa ta odwołuje się do historycznej jednostki monetarnej Królestwa Kongresowego.

100. rocznica utworzenia Banku Polskiego

Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie został utworzony 15 kwietnia 1924 r. na mocy ustawy o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej. Była to komercyjna instytucja finansowa, podobnie jak współczesny Bank Rezerwy Federalnej w USA, a w zakresie jej odpowiedzialności wchodziła emisja pieniądza, regulowanie obiegu pieniężnego oraz ułatwianie kredytu. Bank Polski był zatem kluczowym instrumentem realizacji reformy pieniężnej. Zarządzały nim Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Polskiego, Rada Banku Polskiego, a także prezes i wiceprezes, mianowani przez Prezydenta RP na wniosek ministrów na okres pięciu lat z możliwością przedłużenia nominacji. Pierwszym prezesem został **Stanisław Karpiński**.

Bank miał monopol państwowy na emisję banknotów do 31 grudnia 1944 r. (przedłużony w 1939 r. do 31 grudnia 1954 r.). Co najmniej 30% pieniądza miało mieć pokrycie w złocie (w mniejszej ilości w srebrze) i dewizach, po reformie z 1927 r. zwiększono ten próg do 40%. Dywidenda wypłacana akcjonariuszom nie mogła przekraczać 8%. Gdy zysk wy-

sił od 8 do 12%, to połowa przypadła Skarbowi Państwa, a druga połowa akcjonariuszom jako superdywidenda. Powyżej 12% zysku państwo pobierało 2/3. Likwidacja banku lub decyzja o dalszym jego prowadzeniu jako zwykłej instytucji finansowej wymagały 2/3 głosów Walnego Zgromadzenia Banku Polskiego.

W tym roku w Reducie Banku Polskiego odbędzie się VIII Kongres Edukacji Finansowej i Przedsiębiorczości oraz Gala Roku Edukacji Ekonomicznej.

100. rocznica utworzenia Banku Gospodarstwa Krajowego

Bank Gospodarstwa Krajowego powołano 30 maja 1924 r. z inicjatywy Władysława Grabskiego. Organ ten powstał w wyniku połączenia trzech banków publicznych wywodzących się z Galicji: Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich. Do jego zadań należało udzielanie pożyczek długoterminowych, kredytowanie instytucji oszczędnościowych oraz realizacja innych czynności bankowych. BGK odegrał ważną rolę w sanacji deficytowych przedsiębiorstw i wspierał rozwój gospodarczy kraju.

Od końca lat 20.ub.w. BGK stał się największym bankiem II Rzeczypospolitej (zarówno pod względem kapitałów własnych, jak i sumy bilansowej). Był przede wszystkim instytucją kredytu długoterminowego, zajmując w tej dziedzinie czołową pozycję w kraju. Dostarczał 73% ogółu kredytów długoterminowych w 1929 r. i niemal 90% w 1938 r. (łącznie z kredytami finansowanymi z lokat Skarbu Państwa i funduszy celowych). Udział BGK w rynku kredytów krótkoterminowych wynosił 7% w 1929 r. i 10% w 1938 r. (dominującą pozycję zajmował Bank Polski SA), zaś udział w rynku depozytów odpowiednio ok. 10 i 13%.

Klientami BGK były przede wszystkim instytucje i przedsiębiorstwa państwowe oraz samorządy, dopiero na dalszym planie znajdowały się podmioty prywatne. Bank odegrał ważną rolę w sanacji wielu deficytowych przedsiębiorstw uznawanych za strategiczne dla gospodarki i obronności państwa, co wiązało się z poważnymi stra-

tami. Warto jednak podkreślić, że był instytucją przynoszącą zyski, a pomimo swojego zaangażowania w wiele trudnych przedsięwzięć, cieszył się zaufaniem Polaków. Był też kluczowym podmiotem realizującym rządowe programy społeczno-gospodarcze, zarządzał funduszami celowymi, prowadził także obsługę finansową podmiotów sektora publicznego. Ważnym zadaniem BGK było dostarczanie funduszy i wsparcia dla przedsiębiorstw o profilu strategicznym, redukcja długów rolnictwa i samorządów, czy wreszcie finansowanie lub współfinansowanie rozlicznych inwestycji państwowych, w tym budowlanych oraz przemysłowych.

100. rocznica wydania książki Janusza Korczaka „Bankructwo małego Dżeka”

Na rynku wydawniczym pojawiła się ona w 1924 r. To opowieść o dziewięcioletnim Dżeku, który w tak młodym wieku wykazał się już sporym talentem biznesowym, zakładając w swojej klasie kooperatywę. Akcję powieści autor umieścił w Ameryce lat dwudziestych ubiegłego stulecia. Do tytułowego bankructwa doprowadziła głównego bohatera kradzież dwóch rowerów, od których zależała działalność całego przedsięwzięcia.

Powieść Korczaka porusza aktualne i dziś tematy z obszaru handlu, gospodarki czy zarządzania ryzykiem. Uczy samodzielnego myślenia i podkreśla wagę brania odpowiedzialności za podejmowane działania. Wybitny pedagog w prosty sposób tłumaczy podstawowe pojęcia ekonomii, jak np. koszty, ubezpieczenie czy bank. Przekonuje też, iż wszelkie inicjatywy gospodarcze znacznie lepiej realizować wspólnie z przyjaciółmi. „Bankructwo małego Dżeka” pozostaje przewodnikiem przedsiębiorczości, kładzie tym samym podwaliny dla polskiej edukacji ekonomicznej. Dziś, pomimo upływu 100 lat od pierwszego wydania, pozycja ta nic nie straciła ze swej aktualności.

Dlatego też, w oparciu o inspiracje z tej książki, w 2022 r. Fundacja Warszawski Instytut Bankowości zainaugurowała projekt edukacyjny „Przygody przedsiębiorczego Dżeka”, skierowany do nauczycieli i uczniów szkół podstawowych. •

Lekcje (nie tylko) z biznesu weszły do szkół

„Bądźcie pewni siebie. Wierzcie w to, że jesteście dobrzy i róbcie to, co kochacie robić. Podążajcie za swoim sercem” – apelował kilka miesięcy temu do polskich uczniów szkół ponadpodstawowych **Steve Wozniak**, współtwórca imperium Apple. Słynny konstruktor i biznesmen wystąpił tym razem w roli pedagoga – poprowadził w jednej z warszawskich szkół średnich lekcję inauguracyjną przedmiotu biznes i zarządzanie (BiZ), który debiutował w roku szkolnym 2023/24.

🔗 KONRAD MACHOWSKI

Jak poinformował swego czasu ówczesny resort edukacji i nauki, po raz pierwszy w polskich szkołach będzie możliwość realizacji przedmiotu ekonomicznego w zakresie rozszerzonym i zdawania z niego matury. To najbardziej zauważalna, acz nie jedyna różnica w stosunku do wykładanego dotychczas przedmiotu podstawy przedsiębiorczości, wprowadzonego równo dwie dekady temu na ówczesnym, ponadgimnazjalnym poziomie kształcenia. Istotnym modyfikacjom uległa również podstawa programowa nowego przedmiotu ekonomicznego, choć jak podkreślali przedstawiciele ministerstwa, sporo zagadnień omawianych na zajęciach z podstaw przedsiębiorczości uwzględniono w pensum dydaktycznym BiZ. „Zachowano m.in. treści dotyczące gospodarki rynkowej, finansów, rynku pracy i przedsiębiorstwa” – informowano. Treści te uzupełniono o wiedzę dotyczącą praktycznego zarządzania finansami – zarówno osobistymi, jak i firmowymi.

Uczyniono tym samym zadość postulatom, wysuwanych przez samych nauczycieli, jak i reprezentantów uczelni ekonomicznych, by kształcenie w zakresie ekonomii i finansów nie było zdominowane przez wiadomości związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Prof. **Piotr Krajewski**, dyrektor Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN, zwracał uwagę, iż sprowadzenie edukacji finansowej do wiedzy o przedsiębiorczości jest równie nietrafione, jakby zamiast geografii uczyć młodzież podstaw podróżowania. „Znajomość funkcjonowania rynku pracy, rozróżnianie umów śmieciowych od umowy o pracę czy rozumienie konsekwencji brania kredytów na pewno przydadzą się abiturientom nie mniej niż wiedza z większości przedmiotów nauczanych w liceum” – podkreślała na łamach „Gazety Wyborczej” jeszcze w roku 2016.

Uczyć przedsiębiorczości, ale i gospodarności

Pensum dydaktyczne nowego przedmiotu ekonomicznego uwzględnia obydwie aspekty kształcenia w zakresie ekonomii i finansów – zarówno wiedzę niezbędną przeciętnemu konsumentowi, jak i bardziej specjalistyczną z zakresu przygotowywania biznesplanów czy zarządzania płynnością finansów firmy. W przeciwieństwie do dotychczasowego modelu, gdzie zadania często sprowadzały się do przygotowywania biznesplanów, abstrakcyjnych dla większości nastolatków, nowe podejście do edukacji ekonomicznej stawia na kwalifikacje praktyczne. Obok teoretycznej wiedzy ekonomicznej i umiejętności jej zastosowania w praktyce, uczniowie mają zyskiwać miękkie kompetencje, niezbędne na współczesnym rynku pracy, takie jak kreatywność, kooperacja, komunikatywność i krytyczne myślenie (tzw. 4K). Również i sama formuła powinna, w zamyśle twórców podstawy programowej, odpowiadać oczekiwaniom pokolenia Z, wychowanego na mediach społecznościowych i grach komputerowych.

Główny nacisk położono na wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań cyfrowych, a także praktyczną wymianę doświadczeń pomiędzy młodzieżą szkolną a przedstawicielami świata biznesu. Tym ostatnim przypisano bardzo ważne zadanie w krzewieniu wiedzy ekonomicznej – wiele zajęć ma się odbywać w polskich przedsiębiorstwach, dzięki czemu uczniowie będą poznawać praktyczne business case. To zaś, jak przekonuje resort, jest bezcennym doświadczeniem dla przyszłego menedżera, zarówno jeśli będzie nim właściciel małej restauracji, jak i członek zarządu dużej spółki giełdowej.

„Udział mentorów w lekcjach biznesu i zarządzania to szansa dla uczniów na zmianę perspektywy, naukę poprzez doświadczenie i zyskanie praktycznych umiejętności” – podkreślono w komunikacie. Zainteresowani kształceniem młodych Polaków biznesowi praktycy mogą wysłać zgłoszenia do specjalnie utworzonej w tym celu bazy danych. Sami uczniowie również nie będą się nudzić podczas zajęć, jeśli wzięć pod uwagę, iż wśród rekomendowanych technik kształcenia, obok wspomnianych już wizji lokalnych w polskich firmach czy działań projektowych, pojawiają się elementy grywalizacji. O ich uwzględnienie w edukacji finansowej Polaków apelowano już pięć lat temu podczas Kongresu Edukacji Finansowej i Przedsiębiorczości.

Postulat, by młodzież szkolna mogła prowadzić nie tylko wirtualne firmy, ale w określonych sytuacjach również realizować faktyczne działania biznesowe, pokrywa się z apelem Steve’a Wozniaka, skierowanym do polskich uczniów. „By startup odniósł sukces, potrzebujesz trzech elementów, a rzadko ma je jedna osoba, częściej dwie lub nawet trzy: zacięcie biznesowe, umiejętności marketingowe, myślenie problemo-

we. Te trzy dyscypliny: biznes, marketing, inżynieria, od samego początku muszą ze sobą ściśle współpracować” – zaznaczył współtwórca Apple.

Kompleksowe wsparcie merytoryczne na najwyższym poziomie

Współdziałanie jest warunkiem powodzenia nie tylko w działalności gospodarczej; zatem i nowy przedmiot ekonomiczny nie powstałby bez zaangażowania różnych środowisk, ze szczególnym uwzględnieniem rynkowych praktyków, świata nauki i organizacji społecznych, jak też głównych zainteresowanych – uczniów i nauczycieli. W gronie tym poczesną rolę odgrywa Warszawski Instytut Bankowości, dysponujący bezcennym, wieloletnim doświadczeniem w zakresie finansowego kształcenia młodych Polaków, pozyskanym podczas realizacji największego w Europie programu pozaformalnej edukacji finansowej „Bankowcy dla Edukacji”, a w jego ramach licznych projektów, jak choćby wielokrotnie nagradzany i wyróżniany BAKCYL, czy jedna z najnowszych inicjatyw „Porwani przez Ekonomię”.

Jak podkreślają przedstawiciele WIB, współpraca branży bankowej z administracją publiczną w budowaniu świadomości ekonomicznej kolejnych pokoleń Polaków stanowi jeden z czynników determinujących wzrost gospodarczy naszego kraju i jego rozwój cywilizacyjny. – *Przede wszystkim chcemy, aby polscy nauczyciele, którzy na co dzień muszą mierzyć się z różnymi wyzwaniami, mieli dostęp do rzetelnych materiałów i wiedzieli, że sektor finansowy może być nie tylko wiarygodnym źródłem informacji, ale i inspiracji do działań na rzecz edukacji ekonomicznej polskich uczniów* – mówił prezes zarządu WIB, **Waldemar Zbytek**.

Instytut na wielką skalę zaangażował się w przygotowywanie kadry pedagogicznej, by sprostała tak bezprecedensowemu wyzwaniu. Na utworzonej specjalnie w tym celu stronie www.bizneszarzadzanie.pl znaleźć można gotowe konspekty zajęć dydaktycznych obejmujących zagadnienia pojawiające się w pensum nowego przedmiotu nauczania. Prezentacje i scenariusze lekcji obejmują m.in. takie zagadnienia, jak cyberbezpieczeństwo, zaufanie w biznesie, oszczędzanie i inwestowanie, a także kreowanie ścieżki rozwoju zawodowego, z uwzględnieniem oczekiwań, jakie stawia dynamiczny rozwój gospodarki cyfrowej. Nie brakuje również tematów, które budzą ożywione dyskusje nie tylko wśród przedstawicieli młodego pokolenia. „Czy państwo jest dobrym właścicielem firm?“, „Dlaczego część ludzi nie ma pracy?“, „Czy nierówności dochodowe są nieuniknione?“ – rzetelne udzielenie odpowiedzi na te pytania przez odpowiednio wyedukowanego nauczyciela pozwoli młodym ludziom kształtować świadomość ekonomiczną w oparciu o fakty, a nie nader licznie pojawiające się w przestrzeni cyfrowej fake newsy i teorie spiskowe. Odrębną grupę zagadnień stanowią te, związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, jak choćby właściwe definiowanie celów w biznesie, czy realizacja skutecznych, a przy tym etycznych strategii marketingowych.

Wiedza na każdy poziom

Kompleksowe materiały pozwalające w sposób holistyczny realizować podstawę programową przedmiotu biznes i zarządzanie

to nie jedyna oferta Warszawskiego Instytutu Bankowości dla kadry pedagogicznej. Zainteresowani poszerzeniem wiedzy merytorycznej mogą skorzystać z seminariów, organizowanych przez WIB we współpracy z ośrodkami doskonalenia nauczycieli i samorządami w całym kraju. Jak wskazuje organizator, propozycja ta jest skierowana nie tylko do pedagogów ze szkół średnich. „Celem seminariów jest również wskazanie nauczycielom szkół podstawowych, w jaki sposób, w ramach już prowadzonych przedmiotów, można przygotować uczniów do istotnych zmian, z jakimi spotkają się w szkołach ponadpodstawowych” – podkreślono na stronie Instytutu.

”

Główny nacisk położono na wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań cyfrowych, a także praktyczną wymianę doświadczeń pomiędzy młodzieżą szkolną a przedstawicielami świata biznesu. Tym ostatnim przypisano bardzo ważne zadanie w krzewieniu wiedzy ekonomicznej – wiele zajęć ma się odbywać w polskich przedsiębiorstwach, dzięki czemu uczniowie będą poznawać praktyczne business case.

Dla nauczycieli i uczniów szkół podstawowych opracowano również specjalny program edukacyjny „Przygody Przedsiębiorczego Dżeka”, już w swej nazwie odwołujący się do ponadczasowej publikacji **Janusza Korczaka**, będącej pierwszym podręcznikiem przedsiębiorczości dla młodych Polaków. Odrębną formą doskonalenia kadry pedagogicznej są warsztaty w formie webinarów, obejmujące takie zagadnienia, jak cyberbezpieczeństwo, oszczędzanie i inwestowanie długoterminowe, zarządzanie ryzykiem czy budowa wiarygodności finansowej. Zróżnicowanie oferty WIB dla kadr nauczycielskich sprawi, że każdy zainteresowany znajdzie coś dla siebie – z korzyścią dla kolejnych pokoleń Polaków zyskujących najbardziej aktualną wiedzę dotyczącą ekonomii, finansów i zarządzania budżetem – tak domowym, jak i firmowym. Dzięki temu nie będą musieli szukać okazji do realizacji swych ambitnych planów za granicą. •